

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

"Dan krijg ik het terug van de verzekering, dokter"

Het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij zond op 3 februari onderstaande brief aan de Vaste Commissie voor de Volksgezondheid ter voorbereiding van de op 13 februari te houden hoorzitting van de commissie.

Alternatieve geneeswijzen zijn geneeswijzen waarvan de waarde niet op adequate wijze is aangetoond. Een tweede kenmerk is dat zij berusten op theorieën, die niet te rijmen zijn met de hedendaagse inzichten in de aard van ziekten en de behandeling ervan. Deze beide kenmerken gelden ook voor alternatieve geneesmiddelen. Als deze middelen zouden worden onderworpen aan de toetsing die reguliere middelen, terecht, ondergaan dan zouden zij volledig kansloos zijn. Naar de mening van de Vereniging tegen de Kwakzalverij zou deze constatering al voldoende moeten zijn om de verstrekking van alternatieve middelen uit gemeenschapsgelden onmiddellijk te doen beëindigen. Wij dringen er bij de Commissie op aan de beoordeling van de waarde van geneesmiddelen volledig over te laten aan het voortreffelijke College ter beoordeling van geneesmiddelen. Immers, een meerderheid van stemmen in de Staten-Generaal maakt van Haarlemmer Olie nog geen penicilline.

Er zijn nog andere argumenten tegen de positieve discrimi-

natie van alternatieve geneesmiddelen aan te voeren. Volgens schattingen van het IMS te Leiden bedraagt de omzet in publieks-guldens van deze middelen ongeveer 400 miljoen per jaar. Vermoedelijk één kwart daarvan gaat op doktersrecept (Dan krijg ik het terug van de verzekering, dokter"): schrappen van deze verstrekking bezuinigt dus 100 miljoen gulden per jaar!

Als argument voor voortzetting van de vergoeding van alternatieve geneesmiddelen wordt ook wel genoemd dat daardoor andere, duurere middelen worden uitgespaard. Met betrekking tot de goedkoopte van de antroposofische patiënt zijn wij van mening dat deze goedkoopte zeker niet het resultaat is van de aanwending van antroposofische kruiden. Ook voor de homeopathie geldt dit niet: het is onzin dat de Nederlandse arts behoefte zou hebben aan tienduizenden nutteloze middelen om zijn patiënten tevreden te kunnen stellen. Daarnaast heeft onderzoek aangetoond dat huisartsen die veel alternatieve middelen voorschrijven ook aanzienlijk meer reguliere medicijnen voorschrijven dan gemiddeld. Van een substitutie-effect is dus geen sprake.

De verstrekking van alternatieve geneesmiddelen uit het basispakket dient zo spoedig mogelijk te worden beëindigd. Het is verspilling van geld en werkt demotiverend op artsen die op rationele en daardoor kosten-effectieve wijze farmacotherapie bedrijven. Als de politiek onverhoopt anders beslist, dan is de volgende consequentie onontkoombaar: de bevordering van Berendien uut Wisp tot staatssecretaris van Volksgezondheid.

Over de verstrekking van alternatieve geneesmiddelen

I don't make jokes - I just watch the government and report the facts.

W. Rogers.

Op 1 mei 1989 trad de Wijziging inzake het Besluit Farmaceutische hulp ziekenfondsverzekeren in werking. Het besluit behelsde een bezuinigingsmaatregel van Dees, op grond waarvan eenvoudige geneesmiddelen, die bij de drogist vrij verkrijgbaar waren, niet meer voor rekening van het ziekenfonds werden verstrekt. De Wijziging maakte een zeer kwalijke uitzondering voor de homeopathische en antroposofische middelen, welke volledig vergoed bleven. Tegelijkertijd handhaafde de wetgeving de vrijstelling van deze producten van de gebruikelijke toetsings- en registratieprocedures (welke in de praktijk op een verbod zouden neerkomen). Tegen deze heilloze en spijzieke maatregel werd door onze vereniging krachtig geprotesteerd, o.a. door middel van een artikel op de opiniepagina van NRC Handelsblad d.d. 22 mei 1989 (ook afgedrukt in ons Actieblad van juni 1989 onder de titel "Meerderheid van stemmen in de Staten-Generaal maakt van Haarlemmerolie nog geen penicilline").

Korte tijd na invoering van het gewraakte Besluit viel het kabinet-Lubbers II en trad de huidige CDA/PvdA coalitie aan.

Staatssecretaris Dees werd opgevolgd door de dynamische coming man Simons, tevoren PvdA-wethouder te Rotterdam. In een waarschijnlijk gefingeerde "brief aan mijn zoon" schreef zijn vader (die huisarts was) destijds in Medisch Contact: "Wat ben ik blij, dat ik je sociologie heb laten studeren. Als je medicijnen had gestudeerd, had je nooit staatssecretaris van Volksgezondheid kunnen worden!"

Brievenactie voor Vasolastine

Eén van de eerste moedige daden van Simons was dat hij de ziekenfondsvergoeding van het kwakzalversmiddel Vasolastine

(vervolg op pag. 2)

Inhoud

Lang leve het Simplistisch Verbond!	4
Keek op de week	6
De omstreden docent homeopathie (II)	7
Nog steeds chelatie-therapie	7
Stortvloed van charlatanerie	8

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opricht 1 januari 1881

Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-4187149

Bestuur:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoom

Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam

Penningmeester: dr. H.A.M. Voorbij, Zwolle

Leden: drs. P.C. Bügel, Groningen; mr. Th. Douma, Haarlem; C.P. van der Smagt, de Bilt; prof.dr.H. Timmerman, Voorschoten; D. Uitterdijk, Medemblik; W.M. Veenema, Joure

Adviserende leden : S. Lelie, Middelburg; prof.dr. F.A. Nellemans, Duivendrecht

Redacteur: J.Th. Balk, Keeverberg 54, 1082 BE Amsterdam.
Het Actieblad tegen de Kwakzalverij verschijnt 5x per jaar.

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Zwolle.

De contributie bedraagt thans minimaal f 40; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 100.

(Vervolg van pag. 1.)

wilde beëindigen. Hij wist echter niet hoe snel hij deze euveldaad weer ongedaan moest maken, toen Kamerleden en staatssecretaris bestookt werden met brieven van tevreden gebruikers van het spinazie-produkt. De vereniging voor Enzymtherapie die de brievenactie entameerde wist van wanten: men wees zijn leden er op dat eenvoudige brieven op politici vaak meer indruk maken dan gelikte exemplaren en drong er bij de briefschrijvers op aan niet te veel te streven naar taalkundig foutloze brieven. Als ze maar duidelijk emotioneel van toon waren.

In december 1989 bracht de Geneesmiddelencommissie een advies uit aan de staatssecretaris over de eventuele vrijstelling van registratie van de alternatieve geneesmiddelen. De oudstaatssecretaris Dees, die deze adviesaanvraag nog had uitgeschreven, had zijn verzoek o.a. gemotiveerd met de mededeling dat "de werkzaamheid van deze groep farmaceutische produkten niet langs natuurwetenschappelijke weg aantoonbaar is, doch dat de toepassing ervan maatschappelijk aanvaard is". De Commissie oordeelde dat als een dergelijk criterium ingang zou vinden als grond voor vrijstelling van registratie dat dan de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening op belangrijke punten ontkracht zou worden. De Commissie adviseerde te komen tot een marginale toetsing van zaken als steriliteit, zuurgraad en andere gangbare farmaceutische criteria. Voorts meende de Commissie dat op alle etiketten van deze produkten moet komen te staan dat ze niet getoetst zijn volgens "de onderscheidene wettelijke voorschriften".

Klein stormpje protesten...

In oktober 1990 laat Simons weten dat de verstrekking van alternatieve middelen door de ziekenfondsen zal worden beëindigd. Er hoeft slechts een klein stormpje van protest op te steken of de staatssecretaris, hoewel gepresseerd door de noodzaak van bezuinigingen, trekt ook deze drol weer in en besluit tot een beproefd middel van politici: een adviesaanvraag, deze maal gericht tot de Ziekenfondsraad. NRC Handelsblad schreef in zijn hoofdredactionele commentaar (Lux et Libertas) een stuk onder het door Bügel inmiddels weerlegde motto "Werkt niet, helpt

wel". Daarin werd gewezen op het heilzame placebo-effect van de homeopathische middelen en op de bijwerkingen van reguliere middelen. Ook sprak de redactie de vrees uit dat bij een afschaffing van deze nutteloze zoethoudertjes artsen massaal zouden overgaan op het voorschrijven van werkzame middelen met de dan te vrezen bijwerkingen als gevolg. Van dit soort beledigingen aan het adres van de Nederlandse medici kijkt immers tegenwoordig niemand meer op. Men adviseerde de staatssecretaris derhalve eerst maar eens goed te laten onderzoeken wat het effect van een dergelijke maatregel zou zijn op het gebruik van reguliere geneesmiddelen en wat dat dan zou betekenen voor de kosten en de kwaliteit van de gezondheidszorg in ons land. Een commentaar kortom, dat meer "libertas" dan "lux" bevatte.

Eén cent voor de grondstoffen

Bij de begrotingsbesprekingen in december 1991 deelt Simons vervolgens mee, dat hij vasthoudt aan zijn voornemen om de homeopathische en antroposofische middelen niet in het basispakket op te nemen. Intussen is dan al onder groot protest van de farmaceutische industrie, daarin herhaaldelijk bijgevallen door patiëntenverenigingen, het Geneesmiddelen Vergoedings Systeem (GVS) ingevoerd. Tengevolge van die maatregel moet door ziekenfondsverzekerden voor sommige geneesmiddelen worden bijbetaald, omdat er naar het oordeel van het ministerie goedkopere, gelijkwaardige middelen beschikbaar zouden zijn. Bij deze maatregel werd opnieuw een onbegrijpelijke uitzondering gemaakt voor de alternatieve middelen.

Behoeftte aan nadere oriëntering temidden van eindeloze besluite- loosheid en koudwatervrees van Simons

De VNZ had er intussen bij monde van zijn medisch-farmaceutisch adviseur Bos op aangedrongen de homeopathie, als ze dan echt niet geschrapt kon worden, op te nemen in het GVS en dan voor al deze middelen de objectieverbare bestanddelen te vergoeden. Dit zou neerkomen op vier gulden per aflevering: 1,50 gulden voor flesje, alcohol en etiket, daarnaast één cent voor de grondstof en de rest van het bedrag voor de produktiekosten. Bos kwalificeerde zich met dit uitstekende voorstel glansrijk voor een optreden op ons najaarssymposium.

Vlak voordat het advies van de ziekenfondsraad zou uitkomen verscheen op de opiniepagina van opnieuw HRC Handelsblad een artikel van redacteur Bram Pols. In dit goed gedocumenteerde stuk verklaart Pols zich tegen verstrekking van wat hij noemt "kruidenmedicijnen" in het fondspakket. De kwaliteitskrant is kennelijk verscheurd over dit gevoelige onderwerp.

Juichtoon drogistenblad "Zelfzorg"

Op 25 oktober 1991 verschijnt tenslotte het politiek zwaarwichtige Advies van de Ziekenfondsraad. In grote meerderheid meent de raad dat het fonds geen middelen moet vergoeden waarvan de werkzaamheid niet wetenschappelijk is aangetoond. Een minderheid (bestaand uit enkele kroonleden, de vakcentrales FNV en MHP en een paar vertegenwoordigers van de VNZ) oordeelde, dat deze middelen vergoed zouden mogen blijven omdat zij "kennelijk gedurende een lange reeks van jaren in een behoefte hadden voorzien". Bovendien kostten deze middelen de fondsen slechts zo'n vijftig miljoen gulden per jaar op een totaal

aan uitgaven voor geneesmiddelen van tweeënhalf miljard per jaar. De totale omzet van homeopathische middelen werd in 1990 door de continue omzet/afzetanalyse van het IMS te Leiden geschat op 220-240 miljoen consumentengulden of in af-fabriek prijzen ongeveer 110-120 miljoen gulden. Het drogistenblad "Zelfzorg" juichte naar aanleiding van deze cijfers: "hoge groei-cijfers voor homeopathie en fytotherapie".

Bijval kreeg de staatssecretaris ook van de commissie-Dunning die, in zijn rapport "Grenzen aan de zorg", eveneens adviseerde tot uitsluiting van de homeopathische en antroposofische middelen in het nog samen te stellen basispakket. Wie echter had verwacht dat Simons nu met zoveel steun in de rug zijn plan metterdaad zou uitvoeren, kwam bedrogen uit. Begin januari 1992 schreef de staatssecretaris in een brief aan de Kamer dat de middelen voorlopig vergoed zullen blijven via de AWBZ. Wel is het waarschijnlijk dat deze middelen te zijner tijd door de betrokkenen zelf betaald zullen moeten worden, aldus de brief. Hij spreekt in zijn brief van voortdurende dilemma's, waarbij evenwichtige besluiten nodig zijn.

Temidden van deze eindeloze besluiteloosheid en koudwaterrees van Simons (die daarmee de traditie van zijn voorgangers overigens gewoon voortzet), bleek de Kamer toch behoefte te hebben aan een nadere oriëntering over deze materie. Immers nog in 1983 had de Kamer unaniem een motie aangenomen, waarin opnemng van de alternatieve middelen in het ziekenfondspakket werd geëist. Deze motie heeft de kwakzalverij in ons land en de omzet van de NEHOMA in belangrijke mate gestimuleerd en de Kamer lijkt zich thans toch af te vragen of deze situatie, in een tijd waarin van de patiënt zo vaak financiële offers worden gevraagd, nog wel kan worden gehandhaafd.

Naar de hoorzitting

Zo geviel het dat Uw bestuur op 24 januari 1992 een uitnodiging ontving voor een hoorzitting van de vaste commissie voor de volksgezondheid, die zou gaan over de verstrekking van alternatieve middelen. De hoorzitting vond plaats in het nieuwe kamergebouw en in dit warm kloppend hart van onze democratie waren op 13 februari, de dag van de zitting, behalve de Vereniging tegen de Kwakzalverij uitgenodigd de Artsenfederatie Alternatieve Geneeswijzen/Federatie Anthroposofische Gezondheidszorg (APG/FAZ), het Landelijk Overleg van Patiëntenorganisaties voor alternatieve geneeswijzen (LOPAG), de vereniging van fabrikanten van homeopathische producten (NEHOMA) en tenslotte de Landelijke Huisartsen Vereniging.

De kamercommissie had de uitgenodigde organisaties gevraagd om van tevoren het gehuldigde standpunt in een bondig schrijven alvast aan de commissie te doen toekomen. Op de voorpagina van dit blad treft u de door uw bestuur verzonden brief aan.

Kamerlid als "advocaat van de duivel"

De delegatie van de AAG/FAZ bestond maar liefst uit acht personen en werd gedomineerd door de homeopathisch arts en bestuurslid van de VHAN *Lex Rutten* (inderdaad dezelfde die in Tilburg exhibitionisten op homeopathische wijze behandelt voor hun eigenaardigheid; met Caran d'Ache D30?) en de antroposoof *Witsenburg*. Rutten antwoordde op een vraag van mevr. *Erica Terpstra* ("Ik speel nu de advocaat van de duivel, hoor. Ik sta zeer sympathiek tegenover de homeopathie") dat, ondanks de relatieve goedkoopte van deze middelen, waardoor de mensen ze toch wel zelf konden betalen, verstrekking door het ziekenfonds van

deze middelen wenselijk was. Dit omdat anders met name de mensen met de smalle beurs in de knel zouden geraken. De homeopaat verwees daarnaast herhaaldelijk naar het Maastrichtse onderzoek naar de werkzaamheid van de homeopathie, waaruit volgens hem overduidelijk bleek dat goed onderzoek nu had aangetoond, dat de werkzaamheid van deze middelen nu toch wel was aangetoond.

Verstrekking alternatieve middelen geniet waarschijnlijk niet meer de steun van tien jaar geleden

---

Het aantal homeopathisch artsen was volgens Rutten in de afgelopen tien jaar toegenomen van vijftig naar vijfhonderd. De antroposofen trachtten hun zaak te bepleiten door te wijzen op de goedkoopte van de antroposofische geneeskunde. Een onderzoek in vier Haarlemse antroposofische praktijken had aangetoond, dat antroposofen 15 procent minder vaak verwezen worden naar specialisten en dat de geneesmiddelenkosten in deze praktijken zo'n 25 procent lager waren dan het landelijk gemiddelde. Er zijn in ons land thans tachtig antroposofische artsen werkzaam. Tien jaar geleden bedroeg dit aantal nog zestig.

Wildgroei in alternatieve opleidingen

Het LOPAG pleitte bij monde van een vrouwelijke vertegenwoordigster voor een registratiesysteem van erkende, bonafide en goed opgeleide alternatieve artsen. Als artsen zich na een weekend zelfstudie gaan uitgeven voor homeopaat of acupuncturist dan wenste het LOPAG dit te beschouwen als kwakzalverij. Zij werd hierin later bijgevallen door PPR-kamerlid *Ria Beckers*.

Wij konden het kamerlid er toen echter gelukkig op wijzen, dat nimmer is aangetoond dat een langdurige opleiding tot betere therapeutische resultaten leidt. Het LOPAG deelde ook nog mede dat steeds meer patiënten niet slechts gebruik maken van alternatieve geneeswijzen als zij niet op een gewone manier te behandelen zijn, maar dat steeds meer Nederlanders principieel kiezen voor de alternatieve geneeskunde. Onzin, natuurlijk.

Tenslotte wees het LOPAG op de wildgroei aan opleidingen in de alternatieve geneeswijzen: er zijn er thans ruim tweehonderd en dat is volgens de spreekster "niet meer te ordenen".

De NEHOMA werd vertegenwoordigd door zijn voorzitter *Fontein*, door de heer *Von Hebel* en door de onvermijdelijke wetenschappelijke kroongetuige, de Utrechtse celbioloog *dr. R. van Wijk*, ook bekend als winnaar van de dr. Vogelprijs. Fontein wees zijn wat sceptische gehoor er op dat deze wetenschapper nu bijna het werkingsmechanisme van de homeopathie aan het licht had gebracht door zijn proefnemingen met de toediening van homeopathische concentraties aan cultures van geïsoleerde cellen. Ook drong de NEHOMA aan op een vorm van registratie voor echt goede homeopathische producten, zoals deze ook in sommige buitenland al zou bestaan. Indien Nederland achterblijft in dit opzicht dan zou het buitenland een aanzienlijke voorsprong krijgen in de concurrentiepositie. Zoals ook de eerste twee groeperingen ondervonden: de kritische vragen waren vooral afkomstig van de regeringspartijen en van D'66. De VVD en vooral Groen Links tonen grote sympathie voor de alternatieve geneeswijzers.

Lof van CDA-zijde

Het standpunt van de Vereniging tegen de Kwakzalverij (vertegenwoordigd door *Renckens, Van de Graaff* en *Timmerman*) oogste lof van CDA-zijde voor zijn grote mate van duidelijkheid. Mevrouw Terpstra was kritisch en kwam met een soort variant op de bekende doodoener "er is meer tussen hemel en aarde etc...", maar toonde grote interesse in ons standpunt en verzocht om toezending van informatiemateriaal over onze vereniging en onze activiteiten.

Vereniging tegen de Kwakzalverij gaf haar standpunt op hoorzitting van de Vaste Kamercommissie

---

De vragen van *Ria Beckers* werden op zeer verontwaardigde, jazelfs agressieve toon gesteld en toonden duidelijk de vooringenomenheid van haar stroming ten gunste van de (groene) alternatieve geneeswijzen. Zij meende o.a. dat onze scherpe wijze van formuleren en de gelijkstelling van homeopathie met wierookbranden en handoplegging de samenwerking tussen alternatief en regulier nu bepaald niet zou bevorderen. Dat wij bepaald geen voorstander zijn van samenwerking met wat wij beschouwen als kwakzalvers was voor haar een verbijsterend standpunt. **Goede en zakelijke vragen werden gesteld door De Pree (PvdA) en door de enige arts, die onze volksvertegenwoordiger rijk is, mevr. Laning-Boersema (CDA). De laatste spreker sprak haar waardering uit voor ons Actieblad, waarvan zij altijd met genoeg kennis neemt, ondanks de wel eens was scherpe wijze van formuleren, die een kamerlid zich niet altijd kan permitteren.**

Huisartsen blijven bij standpunt

De Landelijke Huisartsen Vereniging werd vertegenwoordigd door haar vice-voorzitter *Bogtstra*, die op nonchalante bijna geamuseerde toon de hem gestelde vragen beantwoordde. Hij herinnerde de commissie eraan, dat de LHV bij de Vasolastine-discussie ook al eens een negatief advies had uitgebracht, maar dat de kamer later toch anders had beslist. Hij verzocht herhaling van een dergelijke gang van zaken met betrekking tot de alternatieve middelen nu te voorkomen. De LHV bleef bij haar standpunt dat er van vergoeding van middelen, waarvan de werkzaamheid niet is aangetoond, geen sprake kan zijn. Naar hij meedeelde was dit standpunt binnen de LHV niet omstreden, althans van onrust of opzeggingen was hem niets gebleken. Ook verzekerde hij de aanwezige kamerleden, dat hij, als hij behoefte had aan toepassing van placebo's, dan de homeopathie daar echt niet voor nodig had.

Na afloop heeft uw bestuur nog wat informeel nagepraat met met name de vertegenwoordigers van de regeringspartijen en het is ons duidelijk geworden dat het toch wel zeer waarschijnlijk geacht kan worden dat de verstrekking van de alternatieve middelen niet meer de steun geniet van tien jaar geleden en dat deze vorm van bevordering der kwakzalverij vermoedelijk zijn langste tijd heeft gehad. Het heeft natuurlijk al veel te lang geduurd.

C.N.M. Renckens.

Lang leve het Simplistisch Verbond!

DOOR C.N.M. RENCKENS

Al vijftienvintig jaar steken zij met kop en schouders uit boven alle mededingers in de vaderlandse wereld van de humor. Het zat er dan ook al jong in. Reeds op school, het Haagse Dalton Lyceum, waren de beide knapen, Kees van Kooten en Wim de Bie, bekend om hun oeverloos gepraat en geklets (Haagsche Courant).

In 1966 traden zij onder de naam De Clichémannetjes op in het VARA-radioprogramma *Uitlaat*. In dat programma werd o.a. uitgezonden "Radio Giraffe, het programma dat de nek uitsteekt", met in de rol van gastheer Wim de Bie als Hank den Drijver: "Hallo mense, es effe kèke, ik heb 'n houte kop, een beetje door het lint gegaan, vannach. Maar goed... ons telefoonspelletje. Jullie kenne belle, mense, voor...". Jingle: "De scheet van de Week!" "Ja, de hardste scheet van de week tot nu toe was van... -es effe kèke, wat een pestzooi hier, alles kwèt vandaag, etc."

In het begin van de jaren zeventig spelen zij de hoofdrol in VARA's *Hadimassa*, ook dan nog als de Klisjeemannetjes.

In 1974, de hoogtijdagen van het kabinet-Den Uyl, richtten zij het Simplistisch Verbond op, een "gids op de dagelijkse reis door de welvaartsjungle anno nu". Het simplisme keert zich tegen de "valsismen", de dwaze illusies van de tijd. "Wij zijn geen trendsetters, maar trendbestrijders". Op de eerste *Simpelpee* zingt het duo zijn volgelingen toe: "Zoek jezelf, broeder, vind jezelf, wees en blijf alleen jezelf".

Intellectueel geweten

Talrijk zijn de typetjes waarvan zij de schepper worden en waardoor zij zich onbetwist ontwikkelen tot het intellectuele geweten van de natie. De vrije jongens Jacobse en Van Es, twee Haagse randcriminelen, werden razend populair, zo populair zelfs, dat de scheppers gedwongen waren een hardhandig einde aan deze creatie te maken. De twee mannen komen om het leven als zij op het Haagse Binnenhof bij een coupoging van de door hun opgerichte Tegenpartij op last van het bevoegde gezag worden neergeschoten.

Met hun onvergetelijke creaties (Walter de Rochebrune, de gebroeders Tebbe, Cor van der Laak, de vieze oude man, en meer recent prof. dr. Akkermans, dr. Clavan, Aad van der Naad en, nog voor de verschijning van de zusjes Jet en Koos Veenendaal, natuurlijk Berendien uut Wisp) drukken zij een krachtig stempel op de tijdgeest van onze maatschappij, waarbij zij onmiskenbaar ook een typisch Nederlands moralisme uitdragen. Oost-Europa deskundigen kunnen zich na dr. Clavan moeilijk onbekommerd in de openbaarheid begeven; de softe welzijnswerkers en nieuwe vrijgestelden uit de jaren zestig worden door Koot en Bie min of meer te grave gedragen.

Geestig en terzake

En hoewel humor zich slecht verdraagt met moralisme: wat zijn en blijven ze ongehoord geestig en terzake. Bie is daarbij vooral de dominee, de moralist, het geheven vingertje. Koot is de handelaar, de sjacheraar, het grote en vooral zeer kleine sjoemelen.

Met alternatieve geneeswijzen had het duo zich al eens incidenteel bezig gehouden. Zo herinneren wij ons een uitzending lang geleden waarin het geloof aan de geneeskracht der stenen op doeltreffende wijze op de korrel werd genomen. Jacobse en Van Es hebben een aflevering gefigureerd als uitvinders van de "zoetstofwisselings therapie", waarin de patiënten van top tot teen met jam werden ingesmeerd. Pas serieus werd het natuurlijk toen in dit najaar de figuur Berendien uit Wisp werd geïntroduceerd. Overduidelijk geïnspireerd door een dame uit Overijssel, die zich door de perfide NCRV in een wekelijkse tv-programma mocht laten opplussen tot natuurgenezers, onder de knusse naam Klazien uit Zalk ("Thee met schapenmest wordt op Texel veel gegeven aan kinderen met mazelen. Dat helpt prima").

Berendien uit Wisp

Deze Berendien, vanaf het nieuwe seizoen in september 1991 een vast onderdeel van het op zondagavond uitgezonden "Keek op de Week", ontwikkelde zich met haar goede raadgevingen en rotsvast vertrouwen op de genezende krachten van de natuur tot de grote favoriet van Koot, terwijl de Bie zich steeds meer leek te ergeren aan het loze geleuter van deze bedriegster. (Voor hen, die haar niet gekend hebben, volgt hier een karakteristieke scène: "Verrek, oorkruut". Berendien uit Wisp buigt zich voorover om een verfromfaaide grasspriet te plukken. Triomfantelijk blikte ze in de camera en houdt een betoog dat gebaseerd is op oncontroleerbare volkswijsheden. Het advies: bij oorpijn drie keer daags wat oorkruut in de oren en na 24 uur is de pijn gezakt.)

Het was voor de goede verstaander natuurlijk heel duidelijk, dat Van Kooten en De Bie met dit programma-onderdeel niet slechts het NCRV-vrouwje kritiseerden, maar en passant vooral het moderne bijgeloof, zoals dat blijkt uit de populariteit van alternatieve geneeswijzen in deze tijd.

Dat dit niet slechts een interpretatie is van een vooringenomen bestrijder van kwakzalverij, maar wel degelijk een voor de hand liggende interpretatie van de intenties van de artiesten moge blijken uit diverse reacties van alternatieve zijde. Zo reageerden onze opponenten altijd als door een adder gebeten, wanneer men hen in een discussie verweet, dat een bepaald betoog een hoog Berendien uit Wisp-gehalte bevatte!

Fabrikant treurt

In de Volkskrant van 1 december 1991 klaagde een bedrijfsleidster van een natuurgeneeskundig centrum zich over de slag die Koot en Bie toebrengen aan de natuurgeneeswijze. Er komen steeds minder mensen om die weldadige vastenkuren te ondergaan. Zelfs in het deftige Financieel Dagblad werd geklaagd over Berendien. Op 28 januari 1992 verscheen daar een interview met directievoorzitter Bech van de Alkmaarse homeopathische fabrikant VSM. Onder de kop "Berendien en Simons isoleren homeopathische industrie" deelt de voorzitter mede, dat hij weliswaar kan lachen om de typering van Koot en Bie, maar dat het effect natuurlijk wel is dat de "echte homeopathie" op één hoop wordt gegooid met de kwakzalverij. Verder treurt de fabrikant over het advies van de Ziekenfondsraad, waarin werd gesteld dat de homeopathie per 1 januari 1993 niet meer door de ziekenfondsen vergoed zou moeten worden. VSM maakt zich op voor zwaar weer, zoals dat heet.

Sinds de introductie van Berendien in Keek op de Week volgde uw bestuur, geheel samengesteld uit gepatenteerde be-

wonderaars van het duo (uw voorzitter blijft er al jaren onherroepelijk voor thuis), natuurlijk met meer dan gewone aandacht de verrichtingen van de heren. Op de bestuursvergadering van november 1992 werd besloten aan de heer De Bie het erlidmaatschap van onze vereniging aan te bieden. De kans, dat deze zich daartoe zou laten verleiden, achtten wij overigens vrij gering, maar je kan niet weten. Op zijn minst konden wij zo onze waardering voor hun creatie tot uitdrukking brengen.

Verbazing en vreugde

Wie schetste dan ook onze verbazing en grote vreugde toen op 28 november ten huize van uw voorzitter de telefoon rinkelde en ons het verzoek werd gedaan om op 30 november naar Naarden te komen voor een optreden in "Keek op de Week"? Nerveuzer dan voor welke spreekbeurt of moeilijke operatie dan ook reisde ik op die gedenkwaardige zaterdagochtend naar Naarden, waar mij in huize De Bie een allerhartelijkste ontvangst ten deel viel. De bedoeling van mijn optreden werd mij snel duidelijk gemaakt: het was de bedoeling dat er door ons een klacht zou zijn ingediend tegen Berendien. Daarover zouden er op locatie, bij de boerderij van Berendien, enkele vragen aan ons gesteld worden. Het werd daar ook duidelijk dat ons deze eervolle en praktisch unieke uitnodiging ten deel was gevallen op grond van onze klacht tegen AVRO en NCRV, waarmee het Simplistisch Verbond van harte instemde.

In de gesprekken met de beide allervriendelijkste artiesten werd ons gelukkig ook al snel duidelijk dat ook Van Kooten geen aanhanger van de natuurgeneeswijze is. Hij betuigde tegenover uw voorzitter zijn grote tevredenheid over het effect van de jaarlijkse grieprik, waardoor hij verlost was van de tenminste twee heftige verkoudheden, die hem daarvoor elke winter teisterden! Zijn respect voor de reguliere geneeskunde kwam ook naar voren toen hij zich op de set bij het aanbieden van een Pottertje liet ontvallen daaraan verslaafd te zijn. Geschrokken van zijn eigen openhartigheid in dit opzicht informeerde hij vervolgens of het gebruik van dit middel in onze ogen wel genade kon vinden. Wij konden hem snel weer op zijn gemak stellen.

Voor het verloop van het vraaggesprek, dat op zondag 1 december de lucht in ging, verwijzen wij naar de weergave ervan op pag. 6 van dit Actieblad.

Druiven waren zuur

Voor de alterneuten en hun fellow-travellers waren de druiven daarna natuurlijk reuze zuur. In de ingezonden brieven rubriek van de VPRO-gids verschenen enkele verontwaardigde reacties van VPRO-leden die zeiden dat aanhangers van de homeopathie inderdaad maar hun lidmaatschap zouden moeten opzeggen. In de rubriek "Het Grind" kon de omroep korte tijd later melden dat er 23 opzeggingen waren binnengekomen van "kwakzalvers en hen, die zich laten kwakzalven". In dezelfde week kreeg de VPRO er 8000 nieuwe leden bij!

Het jongerenblad "Primeur" wijdde op 2 januari 1992 een artikel aan de homeopathie. De homeopaat Lex Rutten, bestuurslid van de homeopathische artsenvereniging, stelde daarin: "Sattire van Keek op de Week vind ik leuk. Maar dat De Bie iemand van de Vereniging tegen de Kwakzalverij voor de camera haalt om ons oplichters te noemen, dat vind ik een kwalijke zaak".

Ook het februari-nummer van het kwakzalversblad "CARE" (... wil een bijdrage leveren aan de integratie van reguliere en niet-reguliere opvattingen ... etc.) opende zijn hoofdredactionele kolom met een bespreking van Berendien en haar onverwachte

gast. Redacteur René de Vos kraakte harde noten: "Meneer Renckens. Boze tongen hebben wel beweerd dat de kruisridder van de anti-homeopaten betaald wordt door de farmaceutische industrie. Onzin natuurlijk: in die industrie zijn ze niet op hun achterhoofd gevallen. Je kan beter een paar mille besteden aan een produknaam in Medisch Centrum West, dan de verontwaardiging van meneer Renckens te financieren. Toch hebben de heren Koot en Bie mij op het verkeerde been gekregen; wat moet zo'n gortdroge fulminatie van Renckens nu in Keek op de Week? Loopt mijn gevoel voor humor weer eens achter?". De bijlage van het betreffende nummer van CARE wordt door De Vos opgedragen aan de heren Bie en Renckens.

Alternatieve bedriegers

Na de winterstop is Berendien zoals bekend uit de Keek verdwenen en heeft zij plaats moeten maken voor de alternatieve bedriegers Huub Klop en dr. Kolsteen, die de ene week een gezondheidscentrum runnen en de volgende week zwichten voor Sai-Baba. Nieuw was na de winterpauze ook het wetenschappelijk instituut van het Simplistisch Verbond, het Piet Vroon Instituut. Toen wij de heer Vroon, met wie wij al enige tijd een vinnige correspondentie voerden, ontmoetten in de VPRO-studio voor een discussie met de natuurarts Kunst onder leiding van o.a. dezelfde Vroon, was deze eerste uitzending net geweest.

VPRO-medewerkers informeerden bij Vroon toen naar de mogelijke beweegredenen van de heren Koot en de Bie bij deze naamgeving. Vroon deed toen of hij geen idee had. Een week later

deelde hij het Utrechts Universiteitsblad mee, dat hij toch wel een vermoeden had. Hij kende de heren helemaal niet, maar had hen naar aanleiding van een uitzending met Berendien uit Wisp, waarin "een dokter Renckens raillerend mocht zitten doen over alternatieve geneeswijzen" een kwaai brief geschreven. "Die meneer Renckens is je reinste fundamentalist van de erkende wetenschap".

Hij had Koot en Bie geschreven dat hij niet begreep dat twee progressieve intellectuelen zo'n man zonder enige tegenspraak zijn gang lieten gaan. Overigens zou Vroon graag ook eens uitgenodigd worden door die twee. Toneel spelen is Vroon's grote hobby. Zijn zin heeft Vroon niet gekregen: in het naar hem genoemde instituut betoogt dr. Fons de Bock dat de legitimatieplicht het best kan worden uitgevoerd via het gericht oormerken van allochtonen (zoals dat tegenwoordig bij kalveren geschiedt), terwijl de andere medewerker drs. Hans van Oostrom fronsend en heftig met het espresso-apparaat vecht. Na enkele afleveringen verdween de naam Vroon van het instituut. Vroon had zijn antwoord toch nog gekregen, duidelijker dan een brief het hem had kunnen uitleggen. Of hij het begrepen heeft, dat valt te betwijfelen. Wat baten kaars en bril als de uil niet zien en wil!

C.N.M. Renckens.

Bij het schrijven van dit artikel werd dankbaar gebruik gemaakt van een aflevering van de Groene Amsterdammer, die op 12 februari 1992 grotendeels aan Van Kooten en De Bie was gewijd.

Keek op de Week, 1 december 1991

Koot: En dan gaan we nu voor onze lichamelijke gezondheid over naar Berendien uut ..... uut ..... Wisp!

Bie: Nee, sorry. Geen Berendien vandaag!

Koot: Waarom niet? Is ze ziek? Oh, nee, dat kan natuurlijk niet. Nee, sorry.

Bie: O, je hebt het niet gelezen? Nee, tegen Berendien is een klacht ingediend en dat is niet zo best voor jouw Berendien!

Koot: Een klacht?

Bie: Ja. Een klacht, die is gedeponereerd bij het Commissariaat voor de Media en die is ingediend door de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Mijnheer Renckens, waarom heeft Berendien een klacht aan haar rokken gekregen?

Renckens: Ja, mijnheer de Bie, wij worden op het ogenblik in de media geteisterd door een golf van ordinare reclameringen voor alternatieve geneeswijzen, homeopathie, etc.. En Berendien is wat dat betreft nog niet eens de meest schadelijke. Wij hebben recent series uitzendingen gezien bij NCRV en AVRO, waarin onder het mom van wetenschappelijke voorlichting de grootst mogelijke onzin wordt rondgestrooid.

Bie: Ja, de natuurgeneeswijzen bloeien als nooit tevoren in Nederland. De homeopathie is heel erg populair. Wat vindt uw vereniging daarvan?

Renckens: Dat is een heel merkwaardig fenomeen. Met name die homeopathie met zijn eindeloos schuddende en verdunnende manier, waarop zij hun middelen bereiden. Elke HAVO-scholier die iets weet van de samenstelling van oplossingen, die kan bedenken dat er op een gegeven ogenblik in het eindeloos verdunde aconietje of keukenzoutkorreltje geen enkel molecuul meer in het medicijn zit. En de homeopaat maar beweren, dat de werkzaamheid van het middel steeds maar toeneemt!

Bie: Onzin?

Renckens: Bolle waanzin!

Bie: Veel reguliere medici gaan mee met de stroom: geven het erbij. Homeopathie, acupunctuur. Wat vindt u daarvan?

Renckens: Ja, dat betreuren wij. Gelukkig valt het in de praktijk nogal mee. Er zijn in ons land ongeveer 1000 artsen, die actief alternatieve geneeswijzen toepassen. Dat is ongeveer 3 procent van de totale beroepsgroep van medici in ons land. En dat komt omdat de artsenopleiding een universitaire, wetenschappelijke opleiding, die zijn vruchten wat dat betreft wel afwerpt. En die 3 procent, dat komt ongeveer overeen met het percentage zwakke broeders, warhoofden en oplichters dat je in elke beroepsgroep aantreft.

Koot: Ja, hallo, mag ik nou even? Die middelen van Berendien zijn toch veel onschuldiger dan die peperdure farmaceutica? Baat het niet, dan schaadt het niet, ja! Hè?

Bie: Baat het niet, schaadt het niet. Een bekende kreet.

Renckens: Ja, dat hoor je vaak. Toch is dat niet helemaal juist. Er is vrijwel altijd financiële schade. De mensen betalen ervoor, terwijl de voornaamste verlichting die zij ervaren vooral die is van hun portemonnee en veel minder die van hun klachten. Daarnaast krijgen patiënten in de alternatieve geneeskunde vaak absurde ideeën bijgebracht over het ontstaan van ziekten en de behandeling ervan. Terwijl, tenslotte, in de alternatieve geneeskunde een belangrijk percentage van de mensen helemaal niets mankeert en zich dus beter überhaupt niet zou moeten laten behandelen.

Bie: Ja, tot slot dit. Willen alle VPRO-leden, die in een of andere vorm van kwakzalverij geloven hun lidmaatschap opzeggen?

De omstreden docent homeopathie (II)

In eerdere afleveringen van het Actieblad werd u op de hoogte gehouden van de inspanningen van uw bestuur om het privatdocentschap homeopathie aan de Vrije Universiteit te doen beëindigen. Op een verzoek van onze zijde om een onderhoud over deze materie van de faculteit der Geneeskunde is door het bestuur van de faculteit der Geneeskunde positief gereageerd. Namens onze vereniging hadden Timmermane Renckens op 12 maart een ontmoeting met het vrijwel voltalig aanwezige faculteitsbestuur. Zo wisselden wij van gedachten met prof. dr. N.F.Th. Arts en prof. dr. T. Sminia, respectievelijk decaan en vice-decaan van de faculteit. Daarnaast waren o.a. aanwezig mw. dr. E. Boven, abactis en dr. J. Heijlman, adviseur onderwijszaken.

De onderwijscoördinator wees er nog eens nadrukkelijk op dat de lessen homeopathie slechts keuze-colleges zijn en dus niet verplicht. Met betrekking tot de studenten die deze colleges volgden, konden er twee groepen worden onderscheiden volgens onze gesprekspartners: een deel doet het uit nieuwsgierigheid naar de homeopathie, een ander deel wordt gevormd door overtuigde aanhangers van deze behandelmethod. Deze laatste groep vond men wel riskant!

Nadat wij nog eens onze bezwaren tegen het homeopathie-onderwijs hadden uiteengezet (met Timmerman in een dubbelrol: hij is, naast bestuurslid van onze vereniging, tevens als hoogleraar farmacochemie verbonden aan dezelfde Vrije-Universiteit), verdedigde het faculteitsbestuur zijn standpunt. Zo wees men op de zeer grote belangstelling voor alternatieve geneeswijzen bij de studenten en op de grote maatschappelijke betekenis van het fenomeen. Men streeft ernaar zijn studenten als volwassen, zelfstandig denkende mensen te beschouwen, die zelf wel kunnen oordelen.

Ook betwijfelde men of de VU meer homeopaten aflevert dan andere medische faculteiten. Het faculteitsbestuur wees op het feit dat er ook in de gewone geneeskunde controversen bestaan en dat in één en dezelfde klinische situatie niet altijd door verschillende artsen steeds dezelfde therapie wordt ingesteld. Dat er aan de VU homeopathie wordt gedoceerd heeft volgens het faculteitsbestuur historische, min of meer, toevallige oorzaken. Zoals bekend, aldus het bestuur, kunnen studenten in Groningen les krijgen in acupunctuur. Van onze zijde werd nadrukkelijk bezwaar gemaakt tegen de door het faculteitsbestuur voorgestane pluriformiteit van het onderwijs, als deze pluriformiteit zo ver gaat dat er aan deze wetenschappelijke instelling een onzinnig anachronisme als de homeopathie wordt onderwezen.

Timmerman had er in een recent interview met het VU-blad Ad Valvas nog eens op gewezen dat er bij geologie geen wichelroedeloopers les geven, dat er bij sterrenkunde geen astrologie wordt gedoceerd en dat er om diezelfde redenen aan de medische faculteit geen alternatieve geneeswijzen moeten worden onderwezen.

Aan het eind van het gesprek kwamen er toch nog enige lichtpuntjes te voorschijn, die uitzicht kunnen bieden op het verdwijnen van dit anachronisme. Het bestuur deelde nl. mede dat er bij de selectie van de kandidaat zeer serieus zou worden gekeken naar de persoonlijke en wetenschappelijke kwaliteiten van de te benoemen docent. Volgens het bestuur worden aan dergelijke privaats-docenten weliswaar lagere eisen gesteld dan aan te benoemen gewone hoogleraren, maar er worden wel degelijk eisen gesteld.

Men deelde mee dat in het verleden de aanstelling te veel werd overgelaten aan de financierende instantie, zoals in dit geval de Kon. Ver. ter bevordering der Homeopathie. Men had deze Vereniging er zelfs nadrukkelijk op gewezen dat deze nieuwe beleidslijn de mogelijkheid met zich meebracht dat bij ontbreken van voldoende gekwalificeerden een voordracht voor een opvolger van Maas zou kunnen uitblijven! Dit gaf ons toch wel goede hoop, temeer daar het bestuur het met ons eens was dat er sprake moest zijn van wetenschappelijke publikaties in normale medische tijdschriften en dat artikelen in door de alternatieven zelf opgerichte blaadjes (zoals "Arts en Alternatief" of "Integrale geneeskunde") wegens het bedroevende niveau de universiteit onwaardig zijn.

Op de vraag van onze kant, hoe groot men überhaupt de kans schatte, dat een dergelijke kandidaat gevonden zou kunnen worden, wenste het bestuur liever geen antwoord te geven. Wordt vervolgd.

C.N.M. Renckens.

Chelatie-therapie - pas op uw nieren!

Kijk, daar zit u dan met uw etalagebenen of uw, wat de Duitsers noemen, Raucherbein in de gemakkelijke fauteuil, gedurende drie uur terwijl je ondertussen een infuus krijgt toegediend om uw aderen schoon te spoelen. Zo wordt de chelatie-therapie voorgesteld in de rubriek "De Thuisdokter", geschreven door ene Simon Couvee voor het gratis verspreide blad Zondag.

Die chelatie-therapie wordt toegepast in de praktijk voor Preventieve Geneeskunde te Haarlem. "Bedoeld voor patiënten met klachten en syndromen, waarbij onvoldoende bloedtoevoer en abnormale kalkafzetting een rol spelen". Wij citeren Simon Couvee. En hij noemt als voorbeelden patiënten met chronische moeheid, gebrek aan vitaliteit (zonder aantoonbare oorzaak), angina pectoris, krampen en pijn in de benen tijdens het lopen - de z.g. etalagebenen - beginnende geheugenzwakke, aderverkalking en verhoogde bloeddruk.

De grote pleitbezorger voor deze chelatie-therapie is dr. J.G. Defares, die in zijn boek "120 jaar jong" het infuus met het zuur EDTA (of TAED) oftewel ethyleendiaminetetra-azijnzuur vergelijkt met het verwijderen van kalkaanslag in het koffiezetapparaat met behulp van azijnzuur. Volgens het artikel in Zondag zijn twintig van die infuusbehandelingen nodig, à f 200,- per infuus. Onder het hoofdje "positief" leest men dat de therapie volkomen pijnloos is en nauwelijks of geen bijwerkingen kent en een buitengewoon effectieve en veilige behandelingswijze is bij patiënten met angina pectoris, dreigende beroerte, complicaties bij suikerziekte, etc..

Wat zegt u daar, Simon Couvee? "Een veilige behandelingswijze?" Slaat u dan eens even een recent nummer van het Tijdschrift voor Geneeskunde op, nr. 4, 1992: bladzijde 191. J.T. Collet (Utrecht) doet daar een boekje open over de omstreden chelatie-therapie. Er zijn wel degelijk gevaren aan verbonden. Met name "de irreversibele nierinsufficiëntie is berucht". Een 38-jarige man, lijdend aan suikerziekte met o.a. hoge bloeddruk als complicatie voelde zich misselijk, draaierig en slap. Tevens had hij geen eetlust meer en had last van bloedneuzen. Hij vertelde ongeveer vijftien maal chelatie-therapie te hebben ondergaan.

Bij het laboratoriumonderzoek bleek dat zijn nieren slecht functioneerden en verslechterd waren na een eerder gehouden onderzoek. Na conservatieve maatregelen en het staken van de

chelatie-therapie werd de situatie spoedig weer normaal. Twee jaar na het incident werden nierfunctiewaarden vastgesteld die in de buurt lagen van de uitgangssituatie. De nierinsufficiëntie was in dit geval herstelbaar gebleken. "Gelukkig heeft deze patiënt geen meetbare ernstige gevolgen overgehouden van de EDTA-chelatie-therapie", aldus de heer Collet. Het woordje veilig hoort er echt niet bij thuis, Simon...

Elk jaar "Interhospital"

Met een parkeerruimte voor 50.000 auto's bij de twee dozijn Messe-hallen kan Hannover van 1 tot 4 juni a.s. de bezoekers ontvangen aan de grootste vakbeurs op het gebied van ziekenhuizen, de Interhospital.

De vorige vakbeurs was in 1991 in Düsseldorf maar in verband met de reusachtige investeringen die men in de "Länder" van de voormalige DDR verwacht en in de Oosteuropese landen wordt de vakbeurs nu elk jaar georganiseerd. Er waren in februari al 1300 inzendingen genoteerd, goed voor de verhuur van 63.000 vierkante meter.

In de voormalige DDR moet in tien jaar tijds voor 35 miljard DM worden geïnvesteerd in de verbetering van het ziekenhuisapparaat. Men verwacht in Hannover zo'n 100.000 bezoekers. Aan het Hospitaalcongres dat tijdens de vakbeurs wordt gehouden en waarop 70 voordrachten alle aspecten van het ziekenhuiswezen zullen belichten nemen naar verwachting 7000 internationale bezoekers deel.

Niet kraken maar knallen

Gratis in de brievenbus - je wrijft je ogen uit. Want wat las een Hilversumse lezer in "Zicht op 't Gooi", oplage 42.865 exemplaren?

"Alternatieve geneeskunde neemt in populariteit toe: acupunctuur en chiropractie zijn goede voorbeelden daarvan". Het artikel blijkt gratis reclame te zijn voor twee heren, die een praktijk hebben in het groene Baarn. In acupunctuur doet A.A. Vijsma D.Sc.Ac. wat zou betekenen dat hij gepromoveerd is tot doctor of science in de acupunctuur aan de Universiteit te Hongkong. De chiropractie komt voor rekening van K. Solvsteen, Deen van geboorte. Hij is aangesloten bij de Nederlandse Chiropractoren Associatie "en heeft dus ook een medische titel". Door de wol geveerd, deze heren, verzekert de redacteur van Zicht op 't Gooi.

Dat Vijsma in ying en yang gelooft zullen onze lezers wel begrijpen en over het evenwicht tussen de meridianen is ook al menig woordje alternatief gesproken. Solvsteen zegt dat hij geen kraker is. Met de hand drukt hij op de wervelkolom waarbij hij vloeistof op zij duwt. Dat kan kleine "knalletjes" veroorzaken, door sommigen verward met kraken. Advies van Solvsteen: het is heel goed om eens in het jaar je wervelkolom te laten controleren. Kun je knalletjes horen!

De service van Zicht op 't Gooi is niet te overtreffen: adressen en telefoonnummers van de heren Vijsma en Solvsteen staan vet aan het slot van het artikel. Bij hen aan kloppen betekent dat een tijdlang "de boot afhouden" door de reguliere geneeskunde kan worden voorkomen. Einde verkooppraatje.

Stortvloed van charlatanerie

Het portret van Klazien uit Zalk, welbekend van de teevee, prijkte in de rubriek van ingezonden stukken, die men op pagina 2 van het Algemeen Dagblad kan vinden. Dat portret hoorde bij een brief van lezer Dick Harris uit Den Haag met het opschrift Paranormaal. Deze brief willen we onze lezers niet onthouden.

Een Rotterdamse huisarts blijkt al zes jaar patiënten door te verwijzen naar een paranormale "energie-therapeute", in goed-Nederlands een kwakzalver (Alg. Dagblad, 8 februari). "Als de dokter zegt dat het goed is zijn de meeste patiënten volgzzaam". Wordt zoiets eigenlijk door de artsenorganisatie KNMG getolereerd? Bestaat er in ons land niet een wet tegen het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst? Blijkbaar is het niet mogelijk om de stortvloed van charlatanerie en occulte poespas op dit gebied in te dammen. Laten we die wet dan maar snel afschaffen en in één moeite door Klazien uit Zalk tot minister van volksgezondheid benoemen.

Enige dagen later antwoordde in dezelfde brievenrubriek de betrokken huisarts, H.G. Bodde. Hij gaf de volgende toelichting: Mevrouw Van Pelt (de paranormale "energie-therapeute", red. AtdK) maakt op vrijdag gebruik van een praktijkruimte in mijn pand en behandelt daar enige patiënten van mij, die daar zelf om verzocht hebben. Ik verwijs geen patiënten, maar geef de mogelijkheid in overweging. Het gaat ook niet om een "hele stoet", maar om 10-20 van mijn 4000 patiënten. De reden van deze opzet is dat ik op deze wijze weet wie mijn patiënten behandelt en enig medisch toezicht kan houden. Als belijdend christen wil ik juist voorkomen dat mijn patiënten in handen raken van een occultist en als wetenschappelijk werkend arts wil ik voorkomen dat ze in handen raken van een charlatan. Deze opzet waarborgt dit.

Voor de goede orde: Ik lever géén paranormale service en ambieer dat ook niet. Ik beschouw mezelf als regulier huisarts met oog voor de waardevolle mogelijkheden van bepaalde niet-erkende geneeswijzen, vooral de homeopathie, maar ook met genoeg kritische zin om de grenzen ervan te erkennen. Het gepraat over charlatanerie en kwakzalverij van de brieveschrijver uit Den Haag laat ik voor wat het is. Aan beide items heb ik een hekel, besluit huisarts Bodde zijn brief aan het Algemeen Dagblad.

De lotion van dokter Zhao Zhangguang

Dokter Zhao Zhangguang weet er weg mee. Deze Chinees is de uitvinder van Lotion 101A, bereid uit - hoe kan het anders! - ginseng, voorts uit Chinese engelwortel en talrijke zeldzame kruiden uit de Chinese geneeskunst die 4000 jaar oud is. Lotion 101A is een haargroeimiddel en Paul Hovius van het Algemeen Dagblad heeft de moeite genomen om er meer van te weten te komen. Van Post Market b.v., Baronielaan 146 te Breda kreeg hij een vouwblad toegezonden met bijzonderheden en uiteraard "bewijzen", zoals een kale schedel en een blijkbaar licht begroeide schedel waaruit zou moeten blijken "dat na vijftien dagen behandeling met Lotion 101A het haar weer begint te groeien".

Hij kon een proefflesje krijgen, maar dan wel met een tweede fles er bij tegen een speciale kennismakingsprijs, n.l. f 258,-. Hovius wilde er nog wel wat meer over weten, o.a. over de z.g. wetenschappelijke bewijzen. Telefonisch ging dat niet, hij moest vragen schriftelijk indienen. Het antwoord was een fax uit België met de mededeling dat de afzender zou proberen met dokter Zhao Zhangguang naar Nederland te komen. Maar de vragen bleven onbeantwoord. Prof. Knipschild werd om advies gevraagd - onder diens leiding is enige jaren geleden een onderzoek naar een ander Chinees haargroeimiddel ingesteld. "Ik zou er mij maar niet al te veel van voorstellen", zei de hooggeleerde voorzichtig.

Hovius zelf komt tot de drastische conclusie: "Recht voor zijn raap zou ik zeggen dat het zaakje stinkt!" Titel van zijn artikel: Een proefflesje flauwekul.